

tenluchtverontreiniging een causale betekenis bij het ontstaan van byssinosis toe te kennen.

Byssinosis ontstaat gewoonlijk na jarenlange expositie aan katoenstof. Over constitutionele of verworven aandoeningen zoals astma en bronchitis, die tot het verkrijgen van byssinosis zouden voorbeschikken, is vrijwel niets bekend. Het is dan ook allerminst bewezen, dat het verrichten van aanstellingskeuringen, die ertoe leiden, dat lijders aan astma en bronchitis niet in de betrokken afdelingen komen, zou hebben bijgedragen tot het lagere percentage byssinosisgevallen in de Enschedese bedrijven zoals door MULLER en VISMANS wordt verondersteld.

Mede in verband met de wijze waarop het byssinosisvraagstuk moet worden aangepakt, zouden wij met nadruk willen stellen, dat de enige aanvaardbare hypothese over het ontstaan van byssinosis nog steeds de blootstelling aan het stof van ruwe katoen is, waarbij wij dan gaarne nog ter discussie laten of de concentratie, de deeltjes-grootte, de chemische samenstelling dan wel de biologische activiteit van het stof als de belangrijkste factor moet worden beschouwd.

De bewering van MULLER en VISMANS, dat er tot nu toe geen objectief verschijnsel bekend is, dat tot de diagnostiek aan de byssinosis bijdraagt, doch dat deze uitsluitend gesteld kan worden op basis van de subjectieve klachten van de patiënt, is bepaald onjuist.

McKerrow e.a. (1958) hebben aangetoond, dat de longfunctie bij byssinosis-lijders kenmerkende veranderingen toont. Met name de daling van het maximum-ademminuutvolume en de stijging van de weerstand in de luchtwegen na expositie aan katoenstof gedurende één werktijd is als specifiek voor deze aandoening te beschouwen, hetgeen wij bij ons onderzoek bevestigd zagen.

Wij vonden verder een significant verschil tussen de indirecte maximum-ademminuutvolumes van voorspinnerijen ringspinnerij-arbeiders, ook in de jeugdige leeftijdsgroepen.

Wij kunnen de mening van MULLER en VISMANS, dat tussen de groepen arbeiders in deze beide fabrieksafdelingen geen verschil in tiffeneau-waarden zou bestaan dan ook geenszins onderschrijven.

De reden voor dit verschil in conclusie ligt in de opzet van het Enschedese onderzoek, dat naar onze mening geen representatief beeld geeft van de toestand in de betrokken populaties.

Het is namelijk duidelijk, dat — in tegenstelling met de mededeling van de schrijvers dat er aselecte steekproeven uit de fabrieksbevolking werden onderzocht — door de uitsluiting van personen die leden of geleden hadden aan ziekten van longen of circulatieorganen, juist zeer selecte groepen werden verkregen. Bovendien menen wij dat het trekken van conclusies omtrent het al dan niet bestaan van verschillen tussen groepen onderzochten, zonder statistische toetsing van de gegevens niet gerechtvaardigd is.

Tenslotte nog een enkel woord over de door MULLER en VISMANS vermelde toepassing van het geneesmiddel Incidal bij byssinosis. Wij menen tegen het gebruik hiervan buiten het wetenschappelijk verantwoorde experiment ernstig bezwaar te moeten maken, zolang er niet is aangetoond, dat dit middel een causaal-therapeutisch en niet slechts een symptomatisch-maskerend effect heeft. Met name zal het van belang zijn, te weten of het geconstateerde verlies aan ventilatiecapaciteit bij voorspinnerij-arbeiders erdoor wordt opgeheven of althans wordt tegengegaan. Recente onderzoeken van McKerrow e.a. (1962) duiden erop dat dit niet waarschijnlijk is.

Men zou ons kunnen tegenwerpen, dat een symptomatische behandeling in de geneeskunde toch veelvuldig wordt

toegepast. In de arbeidsgeneeskunde heeft men echter met een ander aspect te maken: het toedienen van (goedkope) symptomatische geneesmiddelen zou hier ongetwijfeld de noodzakelijke, doch dure technische maatregelen ter preventie van byssinosis in ernstige mate belemmeren. Hierdoor zou het belangrijkste principe bij de bestrijding van beroepsziekten: het onschadelijk maken van de bron der ziekte, geweld worden aangedaan.

Literatuur: McKerrow, C. B. e.a. (1958) Respiratory function during the day in cotton-workers. *Brit. J. industr. Med.* **15**, 75; (1962) The size of cotton dust particles causing byssinosis; an environmental and physiological study. *Brit. J. industr. Med.* **19**, 1. — Muller, L. en J. B. Vismans, mede namens E. J. van Blommestein † (1962) Byssinosis. *Ned. T. Geneesk.* **106**, 421. — Roach, S. A. en R. S. F. Schilling (1960) A clinical and environmental study of byssinosis in the Lancashire cotton-industry. *Brit. J. industr. Med.* **17**, 1.

Almelo, april 1962

D. VAN DEN HOVEN
VAN GENDEREN,
B. LAMMERS,
Y. G. VAN DER VEEN

PSYCHIATRISCHE BEMOEIENIS BIJ ERNSTIG GESTOORDE ZEDELIIKHEIDSDELINQUENTEN

In de klinische les van Prof. CARP (1962) worden „homoseksuele gestoorden” in één adem genoemd met „aanranders met neiging tot wurging e.d.”. Ik zou graag vernemen wat Prof. CARP in dit verband onder „homoseksuele gestoorden” verstaat, zó, dat zij met de andere categorie in de bedoelde alinea op één lijn gesteld kunnen worden.

Literatuur: CARP, E. A. D. E. (1962) *Ned. T. Geneesk.* **106**, 965.

Amsterdam, 4 juni 1962

E. DE WIND

Collega DE WIND zal weten, dat er onder de homoseksuele gestoorden veel ernstige psychopaten zijn, die aanleiding kunnen geven tot ernstige zedelijkheidsdelicten. Dit is uiteraard de betekenis geweest van een opsomming, die niet het doel heeft gehad verschillende typen van persoonlijkheden „op één lijn te stellen”.

Leiden, 19 juni 1962

E. A. D. E. CARP

BERICHTEN

BUITENLAND

Wereldberichten

Dodelijke verkeersongelukken. — De Wereldgezondheidsorganisatie te Genève heeft onlangs een boekje uitgegeven, getiteld „Road traffic accidents”. De Verenigde Staten telden in 1951 het miljoenste slachtoffer. Toch droeg dit land niet meer dan 10 pct bij tot de cijfers van „the world's road mortality” sedert de komst van het motorvoertuig in het begin van deze eeuw. Het is voor de belangstellende in het onderwerp van belang te weten dat de cijfers niet steeds vergelijkbaar zijn. De Britse statistiek boekt iemand die binnen 30 dagen na een verkeersongeluk overlijdt, als slachtoffer van een „fatal accident”, maar in België gelden slechts de doden ter plaatse van het ongeluk. Ondanks deze bezwarende rubricering — slechts een derde van het aantal slachtoffers overlijdt ter plaatse — slaat de Britse chauffeur een goed figuur; Engeland staat boven aan de lijst van de grote Europese landen met „the lowest driver death rate per 1000 vehicles”. (*Brit. med. J.* 26 mei, bl. 1460).

Australië

Numerus clausus. — De Eerste Minister deelde mede dat gebrek aan personeel „was one of the most acute factors